

Hon snoppar cigarrtrenden,
Gunilla Bolinder – och myten
om cigarrens beskedlighet.

Som vanligt kommer den från USA, det stora landet i väster som styr de internationella trenderna, trender som också når oss – t ex cigarrökning som högsta mode.

Nu öppnas cigarrbodar med stilig mörk träpanel, bättre restauranger och hotell bygger cigarrlounger med välförsedda humidorer (cigarrlådor med rätt fuktighet inbyggd).

Cigarrklubbar startas, cigarrprovningar görs, cigarrseminarier hålls ...

Och kända människor – kvinnor som

män – porträtteras med cigarrer dinglande mellan fingrarna som det mest självklara. Cigarrer glimtar förbi i storfilmerna, i modereportage etc.

Och de gamla cigarrfigurerna dammas av och lyfts fram: Churchill, Freud, Che Guevara, Groucho Marx osv.

Allt förpackas i det goda livets lyx, flärd, njuutning! Ett tjockt, mer än kilotungt amerikanskt magasin med vaxat omslag, glansigt papper och läckert färgtryck ger en övertydlig hint om vad som är på gång. CigarAficionado är sprängfylld av det vackra folket, snygga rökprytlar, läskande alkohol, fartiga bilar, dyra kläder – och så cigarrer, cigarrer, cigarrer!

V arför? Jo, ytterst bottnar nog denna trend i den amerikanska tobaksindustrins behov, säger Gunilla Bolinder, med dr och avdelningsläkare vid njur-

medicinska kliniken på Karolinska sjukhuset i Stockholm. Nyligen disputerade hon på en avhandling om hälsoeffekter av snus. Och hon har tidigare gjort flera stora studier av olika former av tobaksbruk.

»Cigaretter är inte inne idag i den bildade amerikanska överklassen, bland affärsmän osv. I alla amerikanska offentliga miljöer är det numera rökfritt, det finns inget land i världen där man så lätt hittar en rökfri restaurang t ex.»

»De amerikanska tobaksbolagen måste därför kapa åt sig nya marknadsandelar. Vad gör de då? Jo, dels exploaterar de tredje världen. Här finns en jättemarknad för amerikanska cigaretter. Här köper man den amerikanska livsstilen rakt av. Här vill man bli komplett västerländsk, det är det finaste.»

Men det räcker inte. »Tobaksbolagen måste behålla hemmamarknaden

INTERVJU

BIRGIT
WILHELMSON

Cigarrtrenden

– en flirt från tobaksindustrin som bör få nobben

Den smyger sig på förföriskt lockande, så rätt i tiden. Cigarrtrenden är här. Carpe diem, laissez-faire – Njut idag! Strunta i morgondagen! Det är tidens melodi i en ödesmättad sekelskiftesstämning. Det goda livet, vällust, vackra ting, dyr kvalitet, lyx – det är dagens trend. Cigarrer är inne, cigaretter ute.

FOTO: JACOB FORSELL

också. Och då är det här med cigarren en väldigt fiffig historia.»

Med välriktade produktplaceringar och draghjälp av trendsättare som känner vartåt röken blåser är det lätt att få trendnissarna att känna att röka cigarr, det är ett »måste» av idag.

Av tradition hör ju cigarren ihop med överklass. Cigarren ger status och pondus, den är en maktsymbol.

Och dessutom, för kvinnor får cigarren ett extra laddat innehåll. Vad kan, ytligt sett, tyckas mer jämställt än en kvinna med cigarr och en klädsel med lätt androgyn anstrykning? »Det blir sexigt också genom cigarens fallosymbolik.»

»Det är bara detta tragiska faktum att när kvinnor röker som män så dör kvinnor som män. Och antagligen dör kvinnorna litet snabbare än männen: vi har mindre kroppsvolym, mindre lungor,

mindre kranskärl, och vi är därför mer utsatta. Det tycks också som om kvinnor är känsligare, kvinnor utvecklar t ex lungcancer tidigare än män», säger Gunilla Bolinder.

Trots det – från de blåögda trendsättarnas horisont är cigarren som klippt och skuren för den svikande tobaksmarknaden. Det är överklassen som styr trenderna, betonar Gunilla Bolinder. Och se upp! Läkarkåren tillhör första linjens målgrupper, sedd som en kapitalstark överklass.

»Vi får passa oss så att vi inte hamnar där igen. Gamla tiders trendskapare: överläkaren, apotekaren och borgmästaren som satt på punschverandan och rökte cigarr.»

Det är nog lätt att ge efter för trendangreppet, att känna suget från den fina världen där t ex tillgången till fri tid är

en lyx viktig att demonstrera. En cigarr är ju inget man klämmer i sig på en kafferast, det tar tid.

»Och det är dyrt, en fin cigarr kostar massor. Ungefär som man köper ett chateauvin, så kan man köpa en fin havannacigarr i en tobaksbod. Och det är detta som lanseras nu: det exklusiva, den fina smaken.»

Det är just så cigarrmarknaden skapas, poängterar Gunilla Bolinder.

»Det var så med cigaretterna också i början. Det var ju det tjusiga som lyftes fram, och särskilt sedan man tagit in kvinnorna i cigaretrökningens värld: festen och glamouren, munstyckena, de långa klänningarna och pärlshalsbanden, glittret och champagneglasen.»

»Det var ju inte en ensamstående mamma på en balkong i Farsta som var modellen för en rökande kvinna.»

Hela cigarranseringen utgår från

idén om människors rätt till det fria valet, och den blir till ett försvar för den individuella friheten. »Att röka cigarr gör du bara för din tillfälliga njutning, det är den sköna avslutningen på en god måltid. Och – tro inte att det har något med nikotin eller beroende att göra, det sätter vi oss över.» Ungefär så är budskapet, säger Gunilla Bolinder.

Förrädisk!

Här finns inget fritt val, betonar hon. »En nikotinberoende människa drivs av en kraft som är överordnad den enskilda viljan.»

Och beroendeutvecklingen för nikotin är stark – cigarr eller cigarett, det spelar ingen roll. Risken för tillvänjning är enorm – 80 procent är benägna att bli direkt drogberoende.

Så – det handlar inte om att festbolma litet då och då, ytterst få klarar det. Den som blir nikotinberoende måste fylla på suget, och då kanske vanliga ci-

”Stora studier där man undersökt cigarr- och cigarettroökare ger ungefär samma utfall för båda grupperna, dvs ökad risk för hjärt-kärlsjukdomar och cancer i lungor, pankreas, njurar, urinblåsa, läppar och munhåla. Talet om att cigarrökning skulle vara beskedligare, det är bara en myt.”

garett är lättare att ta till på söndagsmorgonen när festen är slut.

Nikotinkicken av cigarrök är oerhört stark. »En ovan människa som puffar på en stor och fet havannacigarr blir tämligen snabbt illamående.»

Och här kanske cigarrens enda eventuella fördel finns – några rejäla bloss på en cigarr kan få rummet att snurra och ha en för alltid frånstötande effekt för den röknyfikne tonåringen. Medan den som tjuvblåser på cigarett långsamt vänjer sig vid nikotinet, och blir beroende.

Men säkert finns det också en stor moral komponent i cigarrökningen, dvs upplevelsen av en god cigarr, doften och röken osv. Att röka cigarr är inte detsamma som att sätta på ett nikotinplåster, poängterar Gunilla Bolinder.

»Men, det skulle aldrig gå att sälja en cigarr utan nikotin. Til syvende og sist handlar det om nikotin.»

Många icke-rökande personer som tar sig en cigarr gör det säkert just av de

Kvinnorna ska lära sig röka cigarr. Redan 1992 presenterar Månadsjournalen (nr 5) Carmen i Mats Eks uppsättning som en kvinna med glöd i cigarren.

»Carmen är en frihetsgestalt», säger Mats Ek. »Hon gör vad en man förväntas göra: puffar på cigarren, tar sig en älskare och har ett fritt yrke ...»

Sedan har det rullat på och målgrupperna blir allt yngre. Ungdomstidningen Okej, som vänder sig till en läsekrets runt 15 år men som även läses av 11–12-åringar, hakar på cigarrtrenden. TV-kändisen Alice Bah stoltserar i nr 2, 1997, med en rejäl pinne i munnen samtidigt som hon slår fast att hon alltid får den kille hon vill ha.

FOTO: JAN HÅKANSSON

här litet läckra skälen – till en början.

»Men det är få som kan stå emot nikotinet effekt. Man behöver inte ta så många cigarrer innan man vill ha ytterligare tobak. Risken är stor att man snart röker regelbundet varje dag.»

Skadeeffekterna av cigarrer och cigarett är desamma. »Stora studier där man undersökt cigarr- och cigarettroökare ger ungefär samma utfall för båda grupperna, dvs ökad risk för hjärt-kärlsjukdomar och cancer i lungor, pankreas, njurar, urinblåsa, läppar och munhåla. Talet om att cigarrökning

skulle vara beskedligare, det är bara en myt.»

Skillnaden mellan cigarrer och cigarett är dock att cigarrer är möjliga att röka med munbloss, dvs man behöver inte dra ner röken i lungorna för att få i sig nikotinet.

Cigarrök är nämligen alkalisk, basisk, nikotinet kan passera över munslimhinnan och vidare in i blodet. Cigarettroken är sur och måste därför ända ner i alveolerna för att nå blodet.

»Men en vanerökare som röker ci-

Det amerikanska magasinet CigarAficionado förmedlar känslan av det rika, lyxiga och sinnliga: Är du en person som förstår att uppskatta det goda livet med snabba bilar och dyra drycker så är du naturligtvis en älskare av goda cigarrer. Kvinnorna i tidningen visar i utmanande poser hur de vill ta del av världen som traditionellt har varit förbehållen de framgångsrika männen.

men är ett symptom som kanske särskilt drabbar unga västerländska människor av idag.

»Ungdomarna har inga jobb, arbetslösheten är hög. Ingenting är någon idé, det går ändå åt helvete. Vad har vi för framtid? Lev idag, carpe diem, det är dagens ord. Bry dig inte om morgondagen. Det är lika bra att konsumera det vi har, och vad spelar det för roll om vi röker? Vad som händer år 2040, det existerar inte.»

»Det är som om vi bara kan se framåt till år 2000, där går en deadline. Jag tror att under 1998 och 1999 ackumulerar denna ödeskänsla: allting kommer att krascha. Det är lika bra att vi röker och super och har kul. När vi ändå inte vet.»

Men sedan vänder det nog mot en större framtidsoptimism, tror Gunilla Bolinder. »Men just idag är det svårt att få drag i sådant som folkhälsa: att bry sig om sig själv och sin framtid.»

Om behovet av njutning säger Gunilla Bolinder: »Visst behöver vi njutningar, det behöver alla människor. Det är bara det att när det gäller tobaken så finns det inget utrymme, eftersom den är så beroendeframkallande och skadeeffekterna så allvarliga.»

Hon har ofta stuckit ut hakan i anti-rökdebatter. Och hon har ofta blivit beylld för att vara moralist. Men det är hon inte.

Det finns massor med njutningar att ägna sig åt, med gott samvete: »Man kan ha sex, dricka vin måttfullt, njuta godis måttfullt, äta härlig mat, åka skidor i alperna, gå på fjället, bada i pooler...»

Men just njutningen av tobak går inte ihop med livet, nästan ingen går skadeslös ur det. »De flesta tycker inte om att dö när de måste dö för tidigt. Och jag tycker det är roligare om folk får leva sitt liv klart – med hygglig livskvalitet.»

Och Fidel Castro – Kubas urkuban och havannacigarrens störste reklamplare – han har slutat röka cigarr. •

garr drar ändå halsbloss, det ingår i rök-mönstret. Och den som röker cigarr regelbundet, som blir nikotintillvänjd, börjar så småningom även dra halsbloss. Den bästa nikotinkicken ger trots allt ett halsbloss, det går oändligt mycket fortare.»

Och tobaksindustrin är säkerligen »vänlig» nog att experimentera fram cigarrer med olika nikotinhalt för att passa människor med olika nikotintillvänjning – allt från milda cigarrer till extra mörka, tror Gunilla Bolinder.

Kanske industrin till och med tar

fram särskilt ungdomsanpassade cigarrer? säger hon. Finns det alkoholisk och snus med persikosmak, så varför inte?

Ungdomarna är en viktig grupp för tobaksindustrin. Och cigarrer kan vara en ny väg att nå även dem.

Gunilla Bolinder ser i cigarrtrenden ett sekelskiftessyndrom, där defaitis-